

Taalonderwijs aan nieuwkomers | Werkmiddag LNT 12 sept 2017 SLO Utrecht

Met zo'n 26 deelnemers hebben we een geanimeerde werkbijeenkomst gehouden rond het thema taalonderwijs aan nieuwkomers in het basisonderwijs. Uitgangspunt daarbij is de handreiking [Ruimte voor nieuwe talenten](#), die in maart 2017 door de PO Raad werd gepresenteerd en naar alle basisscholen is gestuurd. De handreiking is een eerste opbrengst van het Lectorereninitiatief dat nu zo'n drie jaar bestaat: een groep taallectoren en -adviseurs die meer helderheid en richting beoogde te geven aan het NT2-onderwijs en het (taal)onderwijs aan nieuwkomers. De verschenen handreiking heeft veel positieve reacties in het onderwijswerkveld losgemaakt. Toch zijn er ook nog flinke stappen te zetten om de inzichten en ideeën uit de handreiking een weg te laten vinden naar het onderwijs. Zo pleit het Lectorereninitiatief voor het ontwikkelen van een meerjarenbeleid voor nieuwkomers in de regio's. Ook professionalisering van opleiders en afstemming tussen curricula in de eerste opvang en die van reguliere scholen zijn aandachtspunten voor de komende tijd.

Tijdens haar welkomstwoord blikt Saskia Versloot terug op een eerdere LNT-bijeenkomst. In februari 2017 is er tijdens een LNT-sessie ook aandacht geweest voor het thema nieuwkomers in het taalonderwijs. Toen is vooral veel uitgewisseld over de stand van zaken op dat moment, met als conclusie dat er nog veel stond te gebeuren. Vandaag zijn we alweer een stap verder: de handreiking ligt er, en we houden nu een verdiepende werkbijeenkomst, gericht op het verdiepen van visie en praktijk. Ook zouden we zicht willen op waar de knelpunten nog liggen en welke professionalisering nog nodig of gewenst is.

Kernpunten uit de handreiking

Na deze intro presenteren Saskia Versloot en Jantien Smit (beiden deelnemer in het Lectorereninitiatief en mede-auteur van de handreiking) de belangrijkste principes uit de handreiking:

- Neem de behoeften van het kind als uitgangspunt: zorg voor een ononderbroken, brede ontwikkeling.
- Werk vanuit de meertalige setting waarin leerlingen opgroeien.
- Geef gerichte aandacht aan de overgang van DAT (dagelijkse taalvaardigheid) naar CAT (schoolse taalvaardigheid) door de jaren én door de vakken heen.
- Vertrek vanuit de principes van taalgericht vakonderwijs: contextualisering, ruimte voor interactie, en het bieden van taalsteun.
- Zet *scaffolding* als vorm van taalsteun in om de ontwikkeling van DAT naar CAT te bevorderen (zowel in de lesvoorbereiding als in gesprek met de leerlingen).
- Bedenk: ingroeien in het Nederlandse onderwijs vraagt om een flexibel, meerjarig integratiemodel met blijvende ondersteuning.
- Om dit te realiseren zijn diverse deskundigheden nodig binnen teamwerk in de school én in de regio.

Voor welke vragen staan we?

Vanuit de aanwezigen worden verschillende kwesties aangedragen. Zo wordt benoemd dat de COA's krimpen, waardoor de focus ervan af lijkt te zijn. Maar: het aantal nieuwkomers in het basisonderwijs is net zo hoog! Dit heeft vooral met gezinshereniging te maken. Ook moet de visie en aanpak van de handreiking nog helderder gemaakt worden. Er is concreet materiaal nodig om te gebruiken binnen thematisch onderwijs (bijv. binnen OGO). Maar ook: welk ICT-materiaal zou geschikt zijn? Bij het ontsluiten van materiaal kan Lowan een rol spelen. Lowan is namelijk (o.a.) bedoeld voor het delen van expertise rond nieuwkomersonderwijs.

Verder wordt genoemd dat we nog beter moeten nadenken over een meerjarig model, waarbij we ook het taalonderwijs aan nieuwkomers in de reguliere klas aandacht geven. Hoe gaan we dat aanpakken? Hierbij wordt benoemd dat niet alleen nieuwkomers maar álle leerlingen baat zouden hebben bij een meerjarige taalgerichte aanpak. Belangrijk daarbij is samenwerking zoeken, elkaar weten te vinden. Veel leerkrachten lijken nu nog "gevangen" in hun eigen school te zitten en zijn samen met de IB'er op zoek naar oplossingen. Maar – zo stelt een van de aanwezigen – we moeten toe naar het doorbreken van gescheiden systemen. In Schiedam en Haarlem lopen al een aantal mooie initiatieven. Bij de werkbijeenkomst is zowel een beleidsadviseur onderwijs uit Vlaardingen aanwezig als een directeur van een nieuwkomersschool uit Vlaardingen. Dit zijn verbindingen die nodig zijn. Ook besturen moeten een rol gaan spelen in het vinden en bekostigen van oplossingen.

Praktijkcasussen

Na de pauze gaan we vanuit enkele concrete praktijkcasussen (vragen van aanwezigen) in gesprek met elkaar. Een van de vragen richt zich op begrijpend lezen bij nieuwkomers in een reguliere klas: wat gebruiken leerkrachten zoal om die ontwikkeling in kaart te brengen? De vraag is eerst gericht op toetsen (zijn er geschikte toetsen?). Maar in gesprek met elkaar blijkt dat de vraag over toetsing van begrijpend lezen vooral gesteld wordt vanuit de vraag of het onderwijs in begrijpend lezen niet tekortschiet. Moet dat dan wel via toetsen in kaart gebracht worden, is de vervolgvraag. Als alternatief worden leesgesprekken genoemd, of "samen door de toets heen praten". Beide maken adaptieve hulp (en diagnose) bij nieuwkomers wel beter mogelijk, maar zijn ook tijdrovend. De discussie gaat door over de vraag wat je bij het toetsen dan precies in beeld wil brengen, en wat onder leesbegrip wordt verstaan. De verschillende opmerkingen en vragen maken duidelijk van hoeveel kanten het (taal)onderwijs aan nieuwkomers bekeken kan en moet worden.

In de andere groep staat de organisatie van taalonderwijs aan nieuwkomers in de stad versus op het platteland centraal. Op het platteland zijn de nieuwkomersleerlingen verspreid over dorpen in een bepaald gebied. Wat is daar een goede organisatie van het taalonderwijs aan nieuwkomers? Een taalklas voor leerlingen uit verschillende dorpen lijkt niet wenselijk, omdat nieuwkomers dan uit het eigen vertrouwde dorp worden gehaald om naar school te gaan. Een alternatief is een onderwijsassistent die twee keer per week in de afzonderlijke scholen komt werken met nieuwkomers. Maar ook dat lijkt niet bevorderlijk voor integratie. In het gesprek komt naar voren – net als al eerder is aangedragen – dat investeren in NT2-didactiek heel belangrijk is. Professionalisering van de leerkracht is essentieel, zodat hij of zij zelf raad weet met de opvang van nieuwkomers in de reguliere klas, met aandacht voor taal- én sociaal-emotionele ontwikkeling.

Tot slot...

Download hier [de presentatie](#) van de LNT-werkbijeenkomst op 12 september 2017.

Meer lezen over meertaligheid in het onderwijs? Klik dan [hier](#).

Meer informatie over taalonderwijs aan nieuwkomers en vervolgvacatures? Mail dan naar Jantien Smit (j.smit@slo.nl).

Meer weten over of op de hoogte blijven van de activiteiten van het Landelijk Netwerk Taal? Klik dan [hier](#).